

KLİNİK ÇALIŞMA

POSTLINGUAL İŞİTME KAYIPLI HASTALARDA KOKLEAR İMPLANT SONRASI HAYAT KALİTESİ

Dr. Özgür AKDOĞAN, Dr. İbrahim ÖZCAN, Dr. Fatih ÖZDOĞAN, Dr. Hüseyin DERE
Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB, ANKARA, Türkiye

ÖZET

Çalışmamızda amaç post-lingual koklear implant uygulanan hastalarda cerrahinin hayat kalitesini nasıl etkilediğini göstermektir. Çalışmamızda hastaların operasyon sonrası hayat kalitelerini değerlendirmek için WHOQOL-BREF ve SF-36 kullanıldı. Anket sonuçlarında her alanda hastaların memnuniyeti %70'in üzerinde elde edilmiştir. Koklear implantın başarısını değerlendirmede odyolojik faktörlerle birlikte psikososyal faktörler de değerlendirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Hayat kalitesi, koklear implant, işitme kaybı

QUALITY OF LIFE IN POSTLINGUALLY DEAF ADULTS AFTER COCHLEAR IMPLANTATION

SUMMARY

Aim of our study is to present effect of cochlear implantation on the quality of life in postlingually deaf adults. In our study to evaluate the post operative quality of life, WHOQOL-BREF and SF-36 were used. Results of the questionnaires had resulted 70% or more patient satisfaction in all classification. Physicosocial factors must be considered to evaluate success of implantation with audiological factors.

Keywords: Quality of life, cochlear implant, hearing loss

GİRİŞ

Koklear implant post-lingual işitme kayıplı erişkinlerde ve konjenital işitme kayıplı çocuklarda önemli tedavi seçeneklerinden biridir. Performansı son yıllardaki gelişmelerle birlikte daha da artmıştır. Koklear implantın başarısında odyolojik faktörlerle birlikte psikososyal faktörler de değerlendirilmelidir. Hastanın işitme performansı ile birlikte günlük aktiviteleri, sosyal hayatı ve kendine güveninde oluşan değişiklikler oldukça önemlidir. Hayat kalitesi; kültür ve değer sistemlerine göre bulunduğu pozisyonunu algılama şeklidir. Kişinin amaçları, ilgileri, beklentileri ve standartları bu kavramın içerisinde yer alır. Bireylerin fiziksel durumları, bağımsızlıkları, sosyal ilişkileri ve psikolojik durumları hayat kalitesi anlayışını etkilemektedir¹.

Biz bu çalışmamızda bir yıl içerisinde merkezimizde ameliyat edilmiş post lingual işitme kayıplı hastalarda hayat kalitesi değişikliğini araştırdık.

HASTALAR VE YÖNTEM

Çalışmaya merkezimizde koklear implant uygulanmış 15 post-lingual işitme kayıplı erişkin alınmıştır. Hastaların 7'sine Medel 6'sına Clarion 2'sine Nucleus marka koklear implant uygulanmıştır. Hastaların operasyon sonrası hayat kalitelerini değerlendirmek için yaşam kalitelerini ölçmek için geçerlilik ve güvenilirliği olan WHOQOL-BREF anketi kullanıldı. Yaşam kalitesinin belirlenmesi amacıyla Dünya Sağlık Örgütü'nün 1993 yılında tüm dünyada standardizasyonu sağlamak amacıyla önerdiği yaşam kalitesi testlerinden¹ Türkiye'de Eser ve ark. (1999)² tarafından yapılmış WHOQOL-BREF anketi kullanıldı. Bu anket toplam 26 sorudan oluşuyordu. Üç soru genelde cevaplanmadığı için çalışma dışı bırakıldı. Değerlendirmeyi kolaylaştırmak için WHOQOL-BREF anket sonuçları dört bölüme ayrılarak incelendi.

İletişim kurulacak yazar: Dr. Özgür Akdoğan, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB, Ankara, Türkiye, Tel: 0 312 4354785, E-mail: drozgurakdogan@gmail.com

Gönderilme tarihi: 24 Ağustos 2007, revizyonun gönderildiği tarih: 19 Kasım 2007, yayın için kabul edilme tarihi: 20 Kasım 2007

İlk beş soru fiziksel durumu, sonraki 6'şar soruda genel, psikolojik ve sosyal durumu incelemekteydi. Hastalardan sorulara evet veya hayır şeklinde cevap vermeleri istendi. Evet cevapları hastanın iyilik halini işaret etmekteydi. SF-36 ise toplam 36 sorudan oluşan bir anket olup yine değerlendirmenin kolay olması açısından anketi 5 genel, 3 fiziksel ve 2 psikolojik durumu sorgulayan sorular olmak üzere ayrıldı. Her soruya ait seçenekler çıkartılarak yerine daha objektif bir ölçek olan visual analog skala (VAS) bir doğru üzeri cetvelle 100 mm işaretlendi. 50 üzerindeki değerlendirmeler anlamlı olarak kabul edildi. SF-36, Medical Outcome Trust tarafından geliştirilmiş 36 sorudan oluşturulan ve birçok ülkede o ülkenin diliyle geçerlilik güvenilirlik ve norm çalışması yapılmış, yaygın kullanılan ve hastalar tarafından doldurulan bir anket formudur. Bu form hayat kalitesini ölçmekte sensitif değildir bu yüzden ilk seçenek olarak seçilmemelidir. Bizim çalışmamızda da bu nedenle her iki test birlikte kullanılmıştır.

BULGULAR

Hastaların yaşları 17 ile 65 arasında olup ortalama yaş 35,2 olarak bulunmuştur Hastaların 6'sı kadın, 9'u erkektir. İşitme kaybı etiolojisi 6 hastada ani işitme kaybı, 7 hastada progresif işitme kaybı, 2 hastada ise menenjit sekeli olarak tespit edilmiştir. İşitme kaybı süresi ortalama 5,3 yıl olarak tespit edilmiştir. Hastaların takip süresi 6-12 ay arasında olup ortalama 8,5 aydır. İmplant sonrası WHOQOL-BREF anket sonucuna göre hastaların fiziksel durum sonuçları %81, genel durum sonuçları %82, psikolojik durum %81, sosyal hayat %78 oranında olumlu olarak değişmiş bulundu. SF-36 anket sonucuna göre genel durum sonuçları %79, fiziksel durum sonuçları %91, psikolojik durum sonuçları %93 olumlu olarak bulunmuştur. Anket sonuçları ile yaş, cinsiyet ve işitme kaybı etiolojisi ve süresi arasında ilişki bulunamamıştır. Hastaların implant öncesi ile karşılaştırarak sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

TARTIŞMA

Koklear implant işitme kayıplı hastalarda iletişimin en önemli parçası olan işitmeyi artırarak hastanın sosyal olarak daha aktif hale gelmesini sağlamaktadır. İşitme kayıplı hastalarda sosyal aktiviteler ve çevre ile iletişim azalmakta, bu hastalarda depresyon ve diğer psikolojik sorunlar da daha sıklıkla görülmektedir³.

Koklear implant konusundaki klinik çalışmalar daha çok işitme ve konuşmayı anlama üzerinde yoğunlaşmıştır. Fakat son yıllarda bu hastaların günlük hayatları üzerine de yoğunlaşma

olmuştur. Health Related Quality of Life (HRQoL) terimi önem kazanmış ve medikal tedavilerin hasta üzerindeki kazancını belirlemek için kullanılan anketlerin sayısı artmıştır.

Bireylerde işitme kaybının getirdiği psikolojik sorunlar pek çok çalışma ile gösterilmiştir. Yapılan bir çalışmada işitme kaybı ile depresyon sıklığı paralel bulunmuş fakat paranoya, kişilik özellikleri ve demans arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır⁴.

Son yıllarda yapılan çalışmalar daha çok implant sonrası hastaların hayat kalitesini araştırmaya yönelik olmuştur. 27 post-lingual koklear implant uygulanan hastaya SF-36, patient quality of life ve index relative questionnaire isimli formlar kullanılarak hayat kaliteleri sorgulanan bir çalışmada. koklear implant sonrası özellikle iletişim beceri ve arkadaş ilişkilerinin arttığı, depresyon ve anksiyetenin azaldığı görülmüştür⁵. Başka bir çalışmada Glasgow Benefit Inventory kullanılmış ve koklear implantın hastaları %93'ünde olumlu etkisi olduğu görülmüştür⁶. İmplant kullanan hastalarda en yaşlı ve en genç grupta sosyal izolasyonun daha fazla olduğu belirtilmiştir⁷. Bizim çalışmamızda yaş ile sosyal izolasyon arasında bir farklılık bulunmamıştır. Bunda çalışmaya alınan çok yaşlı veya çok genç hasta sayısının fazla olmaması yanında, ülkemiz sosyokültürel farklılığının da etkisi olabilir. Fakat 89 post-lingual işitme kayıplı yaşlı hasta üzerinde uygulanan testlerde aynı genç hastalarda olduğu gibi hayat kalitesinde implantla birlikte artma olmuştur. Yaşları 65-80 arasında olan 34 hastada da sonuçlar olumlu değerlendirilmiş ve yaşın implant uygulanmasında önemli bir faktör olmadığı savunulmuştur^{8,9}. Adolesanlar üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise kelime anlama ile anksiyete arasındaki ilişki araştırılmış ve bu iki parametrenin ilişkili olmadığı görülmüştür¹⁰. Yani koklear implant sonrası fonksiyonel sonuçlar ile hastanın bundan duyduğu yeterlilik farklı olup hasta bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bizim çalışmamızda her iki anket sonucunda da % 70'in üzerinde olumlu sonuçlar elde edilmiştir. En düşük sonuçlar sosyal hayat bölümünde elde edilmiş olup, implantlı hastalarda en zorlanılan durumun sosyal hayata uyum olduğu gerçeğidir. Ülkemizde koklear implant uygulanan hastaların uzun dönemde sosyal hayata uyum sağlaması açısından özellikle desteklenmesi gereklidir.

Koklear implantın uzun dönemde hastayı nasıl etkilediği kadar ilk zamanlarda oluşan memnuniyetin sonra nasıl değiştiği de önemlidir. Uzun dönem implant kullanımının psiko-sosyal etkileri bu anketlerle araştırılmış ve hastalardaki

olumlu etkisinin sürdüğü fakat zaman içerisinde bu memnuniyetin çok hafif azaldığı görülmüştür. Kontrol grubunda da aynı oranda azalma gösterilmiştir¹¹.

Yetişkin hastaların implant sonrası hayatlarında olumlu yönde pek çok değişiklik olmaktadır. Bu değişiklikler sadece işitmenin geri kazanılması ile ilgili değildir. Bu sebeple özellikle yetişkin hastalar implant sonrası psikososyal açıdan da takip edilmeli, başarı kriterlerinde hasta bir bütün olarak değerlendirilmeli ve rehabilitasyon sürecinde bu açıdan da desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

1. WHO QOL Group. (1993). Measuring Quality of Life: The Development of the World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL). Geneva: WHO.2 Study protocol for the World Health Organization project to develop a Quality of Life assessment instrument (WHOQOL). Qual Life Res. 1993 ;2(2):153-9.
2. Eser SY, Fidaner H, Fidaner C ve ark. (1999) Yaşam kalitesinin ölçülmesi, WHOQOL-100 ve WHOQOL-Bref. 3P Dergisi, 7 (Ek Sayı 2): 5-13.
3. Maillet CJ, Tyler RS, Jordan HN. Change in the quality of life of adult cochlear implant patients. Ann Otol Rhinol Laryngol [Suppl] 1995;165:31-48.
4. Jones EM, White AJ. Mental health and acquired hearing impairment: a review. Br J Audiol. 1990;24:3-9.
5. Mo B, Lindbaek M, Harris S. Cochlear implants and quality of life: a prospective study. Ear Hear. 2005;26:186-94.
6. Lassaletta L, Castro A, Bastarrica M, de Sarria MJ, Gavilan J. Quality of life in postlingually deaf patients following cochlear implantation. Eur Arch Otorhinolaryngol. 2006;263:267-70.
7. Karinen PJ, Sorri MJ, Valimaa TT, Huttunen KH, Lopponen HJ. Cochlear implant patients and quality of life. Scand Audiol Suppl. 2001;52:48-50.
8. Vermeire K, Brokx JP, Wuyts FL, Cochet E, Hofkens A, Van de Heyning PH. Quality-of-life benefit from cochlear implantation in the elderly. Otol Neurotol. 2005;26:188-95.
9. Orabi AA, Mawman D, Al-Zoubi F, Saeed SR, Ramsden RT. Cochlear implant outcomes and quality of life in the elderly: Manchester experience over 13 years. Clin Otolaryngol. 2006;31(2):116-22.
10. Yuceel E, Sennaroglu G. Is psychological status a determinant of speech perception outcomes in highly selected good adolescent cochlear implant users? Int J Pediatr Otorhinolaryngol. 2007;71:1415-22.
11. Damen GW, Beynon AJ, Krabbe PF, Mulder JJ, Mylanus EA. Cochlear implantation and quality of life in postlingually deaf adults: long-term follow-up. Otolaryngol Head Neck Surg. 2007;136:597-604.